

СТАНОВИЩЕ

на дисертационен труд на тема: „Предизвикателства пред
банковия мениджмънт в условията на прилагане на новите
базелски стандарти“

с автор Докторант Хазир Хафир Гаши, катедра „Финанси
кредит“ при СА „Д. А. Ценов“
от проф. д-р Стоян Проданов

Цел на изготвяне на становището: Процедура за защита на
дисертацията

Форма на докторантура: Докторант задочна форма, платено
обучение

Водеща обучението катедра: Катедра „Финанси и кредит“ при
Факултет „Финанси“

Научен ръководител: Проф. д-р Йордан Василев, катедра „ОТИ“ и
доц. д-р Ангел Ангелов, катедра „Финанси“ към факултет
„Финанси“ на СА „Д. А. Ценов“

Докторска програма: „Финанси, парично обращение, кредит и
застраховка“ (Финанси)

**I. Общо представяне на дисертационния труд, преценка на
формата и структурата на дисертационния труд.**

Представената за оценяване дисертация е изготвена в структура
от три глави. В увода е развита проблемната област на изследване,
както следва: актуалност, обект, предмет, теза, цел, задачи, работни
хипотези и методология.

Дисертационният труд е в обем от 233 стандартни страници в
т.ч. въведение, три глави, заключение и библиография. В
изложението са представени 18 фигури и 13 таблици.
Библиографията съдържа 160 източника. В заключението са
представени основните резултати от дисертационния труд.
Библиографската справка е по АРА стил. Основното съдържание и
библиографската справка дават основание да се установи коректно
спазване на изискванията за библиографско цитиране и
библиографско описание.

Прегледът на използваните цитати, основното съдържание и

библиографската справка позволява да се установи коректно спазване на изискванията за библиографско цитиране и библиографско описание (<http://www.univishtov.bg/?page=page&id=71>).

Представеното становище съответства на нормативните изисквания на Закона за развитието на академичния състав в РБългария, Правилника за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България и приложимите за СА „Д. А. Ценов“ вътрешни разпоредби.

II. Научна и съдържателна оценка на разработката

Изследването е по тема с подчертана актуалност, научна и приложна насоченост.

1.1. Обект и предмет на изследването - Обект на изследване в дисертационния труд е новата рамка за регулиране на банковата дейност, известна като Базел III. Предметът на изследване се свързва с това до каква степен регулаторните стандарти влияят върху ефективността на банковия мениджмънт в посока на намаляване на рисковете за ликвидността и платежоспособността и останалите рискове и как те допринасят за поддържане на стабилна банкова система.

1.2. Цел и задачи на дисертационния труд - Целта на дисертацията е чрез анализ и оценка на регулаторната рамка Базел III да се идентифицират проблемите и предложат решения за намаляване на рисковете за ликвидността и за поддържане на стабилна банкова система. В детайли се анализира силата и въздействието на регулаторните мерки върху функционирането на банковия сектор по примера на Република Северна Македония.

Изследователските задачи се формулират, както следва:

Първо. Очертаване на някои теоретико-приложни аспекти на регулацията на банковия сектор;

Второ. Представяне на модел за подобряване ефективността при управлението на банките на базата на Базелските стандарти;

Трето. Очертаване на резултатите от приложението на модела за подобряване ефективността на банковия мениджмънт в Република Северна Македония на базата на Базелските

1.3. Изследователска теза - Тезата се свързва с твърдението, че „...Прилагането на Базелските стандарти влияе върху ефективността на управление на банковите институции“.

1.4. Работни хипотези -

Помощна хипотеза 1: Глобалните проблеми в банковата система са резултат на подценяването на риска в управлението на банките.

Помощна хипотеза 2: Банковите стандарти влияят върху повишаването на информираността за значението на рисковете в процеса на управление на банките.

Помощна хипотеза 3: Адекватното управление на банковите рискове е значителен и влиятелен фактор за ефективността в управлението на банките.

1.5. Методология на изследването - в методически аспект разработката се основава на използването и прилагането на методите на анализа и синтеза, както и индукция, дедукция и сравняване. За нуждите на разработката се използват и резултати от количествени и качествени изследвания, свързани с новата регулаторна рамка и въздействието на регулаторните мерки върху баланса и ефективността от дейността на банките, както и статистически методи. За информационна база на изследването са използвани данни от национални и международни статистически институции и библиография, включително различни нормативни актове, публикации от периодични издания и интернет-ресурси.

III. Научни и научно-приложни приноси в дисертационния труд.

Очертаните приноси оценявам като научно-обосновани авторови резултати, включително:

1. Националната банка на Република Македония като централна банка определя условията, принципите и регулациите в работата на местните банки. Целта е банките да достигнат международните нива на развитие, и да бъдат конкурентоспособни на външния пазар. Така капиталът на македонските банки ще представлява интерес и ще се приема на чуждия пазар, което ще увеличи рентабилността им.

2. Основен проблем в изследването е ролята и значението на Базелските стандарти в процеса на управление на банковите институции и стабилността на банковата система. Анализът показва, че прилагайки в своята работа Базелските стандарти, местните банки стават конкурентоспособни и на външния пазар.

3. Банките в Република Македония поддържат предписания минимален коефициентът на капиталова адекватност от 8%, така че да могат да покрият непланираните рискове. Това показва, че банките в Република Македония имат висока ликвидност и са конкуренти на банковия пазар. Спазвайки предписанията и регулациите на Базелските стандарти, банките в Република Македония разполагат с капитал за покриване на рисковете и най-вече на пазарния, валутния, лихвения и операционния риск, което показва и поголямата им платежоспособност.

4. Националната банка на Република Македония определя Базелските стандарти като задължителни за прилагане към началото на 2019 г. На македонския финансов пазар работят 15 банки, три от които принадлежат към групата на големите банки, а останалите към групата на малките и средните банки. В категорията на големите банки по отношение на оборот на капитала в течение на една година са: Стопанска банка АД Скопие, Комерсиална банка АД Скопие и НЛБ Тутунска банка АД Скопие. Всички тези банки са приели регламенти и предписания по Базелските стандарти и поради това имат висок оборот на капитала си.

5. Глобалните проблеми в банковата система са резултат от подценяването на риска при управлението на банките. Глобализацията и дерегулацията на икономиките, както и повишената отвореност на притока на капитал доведе до необходимостта от международна организация и повишена информираност за важността на риска в процеса на управление на банките. Изследванията в този труд показват, че адекватното управление на банковия риск, въз основа на Базелските принципи може да допринесе за повишаване на ефективността на банковото управление особено в малките и отворените икономики, където въздействията са големи и страните могат да се защитят само с правилно изградена и стабилна банкова и финансова система.

6. Република Северна Македония е държава, в която непрекъснато се провеждат нови реформи във финансовата система, икономиката, образованието, технологичното развитие, медицината и др. Целта на тези реформи е необходимостта от по-бързото присъединяване на Македония към Европейския съюз и НАТО. В същото време стабилността на финансовата и банковата система е на първо място, защото степента на тяхното развитие показва силата на държавата. С тази цел се прилагат и стандартите за установяване на пълен контрол и регулиране на движението и оборота на капитала в икономиката на държавата, което води и до по-бързо присъединяване на страната към международните общности, които са от особено значение за балканските страни.

Дисертационният труд е доказателство, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способност за провеждане на самостоятелни научни изследвания. Представени са седем публикации, вкл. изнесени на авторитетни научни форуми. От тях 4 са самостоятелни и 3 в съавторство, отразяващи коректно научния потенциал на автора и подкрепящи популяризирането сред научната и професионална общност на основните приноси и постижения в работата на докт. Гаши.

IV. Критични бележки и препоръки по дисертационния труд

Въпреки достойнствата на оценявания дисертационен труд, адресирам следните въпроси към докторанта за придобиване на по-пълна представа относно проблемни и конфликтни области в изследваната сфера:

1. С оглед на констатациите на редица автори в областта на финансовите регулации, какво е мнението ви за практическата невъзможност да се приложи Базел II в страните от Централна и Източна Европа заради невъзможността да се прилага консистентно вътрешния рейтингов модел в банките и заради проблемната независимост (като правило) на регулаторните органи?

2. Как може да се противодейства на стимулите за подценяване кредитния риск от страна на банковото ръководство? Базел II позволяват на банките да използват собствени модели за оценка на

риска и определяне на размера на капитала, необходим за спазване на разпоредбите. Повечето банки избират модели, които са прекалено оптимистични, за да им позволяват по-малко регулаторна потребност от капитал и за да увеличават възвръщаемостта на собствения капитал.

V. Обобщено заключение и оценка:

Представеният дисертационен труд за образователната и научна степен „доктор“ притежава изискваните по Правилника за РАС в СА „Д. А. Ценов“ количествени и качествени характеристики. Представеният дисертационен труд за образователната и научна степен „доктор“ притежава изискваните по Правилника за РАС в СА „Д. А. Ценов“ количествени и качествени характеристики. Авторът демонстрира уменията да изяснява теоретични постановки, да прави аргументирани изводи и обосновани предложения. Разработката се отличава с характеристики на цялостно и завършено научно изследване и показва наличието на ясно открито авторово участие.

Разработката на тема „Управление балансовите позиции и превенция при банкова несъстоятелност: регулаторни предизвикателства и емпирични свидетелства“ има необходимите достойнства за успешно присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси) на докторант Хазир Хафир Гаши.

8.11.2020 г.

.....
Проф. д-р Стоян Проданов